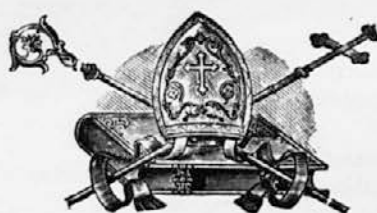

LJUBLJANSKI
ŠKOFIJSKI LIST

LETNIK 1923

V LJUBLJANI, 1923
ZALOŽIL ŠKOFIJSKI ORDINARIAT V LJUBLJANI
TISKALA JUGOSLOVANSKA TISKARNA

ŠKOFIJSKI LIST
VII, č. 29. 974, 6

IZDAVAJELNIK: DRŽAVNA TISKARNA
V LJUBLJANI
V Ljubljani 1974

Kazalo

k letniku 1923 „Ljubljanskega škofijskega lista“.

Skupaj 8 številc.

A.		Kolkovanje, kako rabiti kolke	101
Amerika, naši državljani ondi	101	Konference pastoralne 1922, poročilo	18
Anton Bonaventura, škof: Duhovnikom	10	Konference pastoralne 1923, poročilo	113
Anton Bonaventura, škof: Pastirski list	46	Konference l. 1923, objava	26
Anton Bonaventura, škof: Vernikom po katol. shodu	97	Konkurzni razpis:	
B.		Trebelno, Smlednik	64
Bratovščina sv. Rešnjega Telesa	70	Dekanat stolnega kapitlja v Ljubljani	71
C.		Kopanj, Škofja Loka, Zagorje ob Savi	84
Carina, oprostitev za cerkve	110	Črni vrh nad Polh. gradcem, Stari trg pri Ložu	95
Cerkvena glasba, visoka šola zanjo v Rimu	59	Kanonikat pri ljubljanski stolnici, Zagradec	102
Cerkveno perilo, iz kake tvarine	91	L	
Cerkveno perilo, pranje	70	Liturgične zadeve: izpostavljanje sv. R. T., pepelenje, okras grobov	67
D.		M.	
Dekani, sestanek, poročilo	74	Marijine družbe	79
Dopisovanje uradno	70	Matice, izdajanje ex offo izpisov	69, 82, 94
Duhovne vaje za duhovnike	67	Misijoni katoliški	77
Duhovne vaje, dom zanje	78	Misijoni katoliški, »Motu proprio« pa- peža Pija XI.	85
Duhovniki upokojeni	100	Misijoni ljudski v ljubljanski škofiji, izkaz	93
Duhovsko podporno društvo, račun za l. 1922	63	Misijonska zveza duhovnikov	105
Draginjske doklade duhovnikov	89, 99	Monitum sv. stolice glede novodobnega slovstva in umetnosti	92
Društvo za varstvo vajencev	30	N.	
Družba za razširjanje sv. vere	87	Nabirke	109
E.		Novomašniki l. 1923	68
Evharistični shod v Zagrebu	79	O.	
I.		Okrožnica papeža Pija XI. »Ubi arcano« 1,	33
Izpitni za mlade duhovnike	28	Organisti	61, 76
Izseljevanje v Ameriko	78	Organisti, pristojbine	83
Izvestja rodbinska za vojake	110	Organizacije, necerkvene	80
K.			
Kanonična vizitacija in birmovanje l. 1923	29, 65, 92		
Katoliški shod 1923, papež Pij XI. shodu	97		

P.

Poroka, pooblastilo	69
Postna zapoved	57
Pozakonitev otrok, naznanila	63
Poziv duhovnikom za ital. ozemlje	110

R.

Raziskavanje po maticah	63, 71, 83, 95, 100
-----------------------------------	---------------------

S.

Starine cerkvene	83
Slovstvo	71, 102, 111
Starostne doklade duhovnikov	109

Š.

Škofijska kronika	31, 64, 72, 84, 95, 103, 112, 120
Škofijsko društvo za varstvo sirot	95

U.

Umrli duhovniki:

Leopold Vuk, Janez Vidergar	32
Franc Dovgan, p. Mariofil Holeček	64
p. Klemen Grampovčan, Andrej Kajdiž, Karl Klinar, Jožef Golmajer	72
Janez Florijančič	84
Franc Schweiger, Jožef Lovšin, Janez Kromar	96
Jožef Pele	104
Andrej Pipan	112
Karl Čik, Franc Umnik	120

V.

Vojaki, skrb za rekrute	31
-----------------------------------	----

Z.

Zavod sv. Stanislava	108
Zakonske zadeve, potrebne listine	62
Zdravje, skrb za	81

LJUBLJANŠKI ŠKOFIJSKI LIST

Leto 1923.

Ljubljana, 26. januarja 1923.

Štev. 1.

1.

PRVA OKROŽNICA PAPEŽA PIJA XI.

LITTERAE ENCYCLICAE

AD VENERABILES FRATRES PATRIARCHAS, PRIMATES, ARCHIEPISCOPOS, EPISCOPOS, ALIOSQUE LOCORUM ORDINARIOS PACEM ET COMMUNIONEM CUM APOSTOLICA SEDE HABENTES: DE PACE CHRISTI IN REGNO CHRISTI QUAERENDA.

PIUS PP. XI

VENERABILES FRATRES

SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM

Ubi arcano Dei consilio ac nutu Nos, qui nullis sane meritis commendaremur, ad hanc et veritatis cathedram et caritatis evecti sumus, habuimus in animo, venerabiles fratres, vos unaque Nostros dilectos filios, quotquot sunt vestris proxime demandati curis, quamprimum per amantissimas litteras universos alloqui. Huius voluntatis indicium, vixdum electi, dedisse videmur, cum ex edito Basilicae Vaticanae loco, in maxima hominum celebritate, Urbem atque orbem bene dicendo lustravimus: eamque benedictionem undique vos, sacro Cardinalium Collegio praeunte, tanta cum gratulatione laetitiaque accepistis, quae Nobis, in subeundo, praeter expectationem, huius officii onere suspensis, peropportuno atque, secundum divini auxilii fiduciam, maximo solacio fuerit. Nunc demum, Domini Nostri Iesu Christi adventante natali, sub initium alterius anni **os nostrum patet ad vos;**¹ sitque vobis oratio Nostra solemnum strenarum instar quibus fausta parentis omina ad filios deferantur.

Id vero quominus maturius, ut erat in votis, efficeremur, aliae ex aliis causae usque adhuc prohibuere. Ac primo satisfaciendum catholicorum humanitati fuit, a quibus innumera-biles quotidie litterae afferebantur, beati Petri novum successo-

¹ II Cor. VI. 11.

rem saluantibus omni cum significatione flagrantissimae pietatis. Subinde ipsi experiri coepimus eam quae ab Apostolo memorata est, **instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum;**² atque ad cumulandas Nostri muneris ordinarias curas haec accesserunt: ut negotia illa maximi momenti, quae Nos reperissemus inita, de Terra Sancta, deque christianorum ibidem statu et Ecclesiarum in primis illustrium, persequeremur; ut apud victricium Civitatum conventus, in quibus nationum ageretur fortuna, memores Nostrarum partium, caritatis simul et iustitiae causam tueremur, hortantes praesertim ad habendam pro merito rationem rerum spiritualium, quae non minus valerent, imo potiores ceteris essent; ut dissitarum gentium immensitati, fame aerumnisque omnis generis tabescentium, subvenire omni ope conareremur, id quod fecimus, tum quamplurimum subsidii Nostrae patiebantur angustiae mittendo, tum orbis terrarum beneficentiam implorando; ut in ipso populo, unde orti essemus, et quo in medio Petri Sedem Deus collocasset, eas quae per vim et violentiam dudum fiebant saepe contentiones, studeremus componere, quibus cara penitus Nobis civitas in extremum discrimen adduci videbatur.

Non defuerunt autem eodem tempore, quae Nos gaudio admodum compleverint. Equidem per eos dies in quibus vel XXVI coetus Eucharisticus omnium nationum, vel solemnia tertium saecularia post Sacrum Consilium Fidei Propagandae conditum acta sunt, tanta animus Noster perfusus est caelestium consolationum copia, quanta in exordio Pontificatus Nos frui posse vix sperabamus. Itaque licuit cum omnibus fere et singulis dilectis filiis Nostri Cardinalibus seorsum conferre sermones, itemque cum venerabilibus fratribus Episcopis tam multis, ut non facile plurium annorum spatio maiorem numerum essemus visuri. Magnas quoque Christifidelium catervas, quasi totidem delectas partes eius infinitae prope familiae quam Dominus Nobis crederat, **ex omni tribu et lingua et populo et natione**, ut est in Apocalypsi, coram admittere et paterno alloquio recreare Nobis percipientibus licuit. — Tum vero divina quaedam rerum spectacula Nobis oblata sunt: cum Redemptor Noster Iesus Christus sub Eucharistiae velis delitescens, per urbem Roman, confer-

² II Cor. XI, 28.

tissimo piorum, qui undique confluxissent, comitatu, triumphantis ritu, circumferretur, ut in possessionem sibi debiti honoris, tamquam hominum et civitatum Regi, restitutus videretur; cum sacerdotes bonique laici, tamquam si delapsus iterum in eos Paraclitus esset, precum spiritu et apostolatus studio inflammatos animos vulgo ostenderent; cum vivax populi Romani fides, praeclaro Dei gloriae animarumque salutis emolumento, denuo, ut olim, annuntiaretur in universo mundo. Interim Maria Virgo Deipara eademque nostrum omnium benignissima Parens, quae quidem in suis aedibus vel Czenstochowae, vel Ostrabramae vel in illo prodigiali specu Lapurdensi, maxime autem Mediolani ex aëreo templi fastigio itemque ex propinquo sanctuario Rhaudensi Nobis olim arrisisset, gratum acceptumque habere visa est illud Nostrae pietatis officium, cum sacerrimae aedi Lauretanae, reparatis iis, quae vis incendii corruperat, venerabile ipsius simulacrum, apud Nos affabre reffectum, Nostrisque manibus et consecratum et corona redimitum, restituendum curavimus. Omnino magnifice splendideque triumphasse et ipsam dixeris augustam Virginem: namque a Vaticano Lauretum usque, quacumque sancta imago transvecta est, perpetua quadam gratulationum serie religio populorum eam celebravit, omnibus ordinibus ex vicinia obviam effusis, qui sua in Mariam et in Vicarium Iesu Christi pientissima studia demonstrabant.

Horum vel laetabilium vel tristium eventorum admonitu, quorum hic memoriam commendatam volumus posteritati, sensim factum est ut magis magisque menti Nostrae pateret, quid Nobis in Pontificatu maximo deberet esse antiquius, quidque primum scribendo ad vos ediceremus.

Hoc enimvero nemini est obscurum: nec hominibus singulis, nec hominum societati, nec populis, post illam belli calamitatem, adhuc pacem veri nominis esse quaesitam; actuosamque et fructuosam tranquillitatem, quam omnes expetunt, adhuc desiderari. Sed huius mali accurate primum attendenda est magnitudo et gravitas, tum causae et semina perscrutanda, si quis velit, ut Nos volumus, opportunam ei medicinam admoveere; idque aggredi, pro Apostolici officii conscientia, habemus Nobis propositum in his litteris, quod ipsum deinceps persequi numquam cessabimus. Nimirum eadem perseverant tempora, quae Benedicti XV, desideratissimi decessoris Nostri, animum toto Pontificatus cursu

sollicitarunt; consequens est, ut easdem, quas ille in hoc genere cogitationes habuit et consilia, Nosmet ipsi suscipiamus. Optandum est vero ut omnes boni idem sentiant idemque velint, ac Nos, operamque et studiam Nobis navent ad veram diuturnamque hominibus reconciliationem a Deo impetrandam.

Mirum quam apte ad hanc aetatem quadrant illae voces prophetarum: **Expectavimus pacem, et non erat bonum: tempus medelae, et ecce formido.**¹ **Tempus curationis, et ecce turbatio**². **Expectavimus lucem, et ecce tenebrae: ... iudicium, et non est; salutem et elongata es ta nobis.**³ Etenim, positis dudum per Europam armis, tamen scitis ex Oriente proximo novorum pericula bellorum ingruere; ibidemque per immensos terrarum tractus, ut diximus, omnia plena horrorem esse et miseriarum, cum ingens calamitosorum quotidie multitudo, senum praesertim mulierumque et puerorum, fame, pestilentia, vastationibus intereat: quaecumque autem nuper belligeratum est, veteres nondum quievisse simultates easque exerceri vel dissimulanter in politicis, vel tecte in rei nummariae varietatibus, vel patenter in quotidianis periodicisque scriptionibus; vel in ipsos invadere fines earum rerum, quae suapte natura nihil habent acerbae contentionis, ut sunt artium studia et litterarum. Hinc inimicitiae offensionesque rerum publicarum mutuae populos respirare non sinunt; nec solum victi cum victoribus populis, sed etiam qui vicerunt, ipsi inimice inter se agunt, cum alteri se a maioribus oppressos et exhaustos, alteri se minorum odiis insidiisque appetitos conquerantur. Incommoda autem confecti belli omnes omnino sentiunt civitates; maxima quidem eae quae subactae sunt, sed non exigua vel illae quae bello abstinerunt. Eademque, ob medicinae moram, in dies intolerabiliora fiunt; praesertim cum ea quae ab hominibus politicis pluries usque adhuc instituta sunt consilia et conata, rebus medendi causâ, nullum atque etiam opinione deteriore exitum habuerint. Quare, ingravescente formidine ne calamitosiora posthac oriantur bella, necessitas quaedam omnibus civitatibus nascitur in bellico apparatu vivendi: ex quo cum exhauriuntur aeraria, tum generis robur consumitur, tum etiam et doctrinae studia et religionis consuetudo et morum disciplina perturbantur.

¹ Ier. VIII, 15. — ² Ier. XIV, 19. — ³ Isa. LIX, 9, 11.

Ad externas autem populorum inimicitias adiunguntur, quod peius est, intestina discidia, quibus et status civitatum et ipsa societas civilis periclitatur.

Primo loco ponenda est illa ordinum inter ipsos dimicatio, quae quasi ulcus mortiferum iam inveteravit in sinu nationum, operas, artificia, commercia, omnia denique privatae publicaeque prosperitatis elementa vulnerans. Atque huiusmodi labem usque reddit perniciosiorem accrescens bonorum externorum hinc aviditas, illinc tenacitas, et commune utrique parti habendi studium et imperandi. Inde operum vel voluntariae vel coactae cessationes saepe gignuntur: inde etiam populares motus coercionisque publicae magna cum molestia omnium et detrimento.

Deinde in re publica fere solent partes, non, pro opinionum varietate, commune bonum sincere spectantes, inter se contendere; verum propriis servientes utilitatibus in perniciem ceterorum. Ergo cernere licet ut coniurationes increbrescant, ut insidiae, ut latrocinia in cives in ipsosque magistratus, ut terrores ac minae, ut apertae seditiones, ut alia id genus eveniant, quae quidem eo sunt graviora, quo amplius rem publicam populus, ut in his reipublicae formis, participat. Quas formas etsi Ecclesiae doctrina — ut cetera quae iure et ratione sunt instituta — non reiicit, tamen inter omnes liquet eas factionum improbitati facile patere.

Iamvero valde dolendum est huiusmodi lumen alte ad ipsas humanae societatis radices penetrasse, id est ad convictum domesticum, cuius quidem eversionem iam pridem inchoatam, multum promovit immensa belli clades, patres filiosque familias procul dissipando, morumque corruptelas multis modis augendo. Ita neque in honore solet esse patria potestas, neque in pretio consanguinitas, heri famulique hostium loco inter se habent, ipsa coniugii fides nimio saepius violatur, et sancta coniugum officia erga Deum civilemque societatem negliguntur.

Atque uti, cum quodpiam corpus aut nobilem eius partem male habere contigerit, vel minima etiam ipsius membra non bene valeant necesse est, sic eas res, ex quibus consortionem humanam societatemque domesticam aegrotare vidimus, in homines singulos consentaneum est redundare. Etenim nemo ignorat, hominum ex omni aetate omnique ordine, quam inquieti consueverint esse animi, quam morosi difficilesque; quantum

obediendi fastidium quantaque laboris impatientia vulgo inces-
serit; quemadmodum fines verecundiae transierit, in vestimentis
choreisque praesertim, feminarum puellarumque levitas, quarum
luxuriosiore cultu inopum odia concitantur; denique ut crescat
aerumnosorum numerus, ex quo agmini seditiosorum perpetuae
ingentesque accessiones fiunt.

Ergo pro fiducia et securitate ancipites curae sollicitique
metus, pro sollertia et labore inertia et desidia, pro tranquillitate
ordinis, quae res pacem continet, rerum omnium perturbatio et
confusio dominatur. Quapropter iacent, ut vidimus, industriae
civilis incepta; languent populorum inter se commercia; hebescent
litterarum artiumque studia; desideratur, quod longe est gravius,
multis partibus, quae sit christianis digna, consuetudo vivendi,
usque eo ut humana societas non modo non progredi ad omnem
excellentiam, quemadmodum gloriari homines solent, sed ad
barbarorum feritatem regredi videatur.

His vero omnibus malis, quae memoravimus, addenda sunt
quasi in eumulum ea quae quidem **animalis homo non percipit**,¹
sed tamen in maximis horum temporum numerari debent. Damna
dicimus proprie facta in genere rerum spiritualium et super-
naturalium, quibuscum animarum vita coniungitur, eaque, ut
facile intelligitur, tanto sunt magis deploranda, quam bonorum
externorum detrimenta, quanto concretionem mortalem spiritus
exsuperat. Nam, praeter eam, quae modo dicta est, late fusam
christianorum officiorum oblivionem, quantus Nobis, isque
communis vobiscum, venerabiles fratres, est dolor, quod e com-
pluribus templis in profanos usus bello conversis, non pauca sunt
nondum sacris reddita; quod clausa illo ipso tempore clericorum
plura seminaria, educandis in religione ducibus populorum et
magistris, adhuc non adest facultas aperiendi; quod sacerdotum
— quorum alios vis belli, in divinis ministeriis occupatos, inter-
emit, alios offensionum magnitudo, sanctae immemores discipli-
nae, perdidit — fere ubique extenuata copia est; quod propterea
nimis multis locis ea quae **in aedificationem corporis Christi**²
omnino est necessaria, divini verbi praedicatio silet.

Quid, quod ex ultimis terris atque ex intimis barbariae
regionibus nostri Missionales ad belli labores adiuvandos, domum

¹ 1 Cor. II. 14. — ² Ephes. IV. 12.

frequentes evocati, cum uberrimos campos, ubi utilissime, religionis humanitatisque causa, desudabant, reliquissent, haud ita multi ad stationes suas salvi reverterunt? Quamquam huiusmodi iacturas cum optimis etiam fructibus, aliqua ex parte, compensari vidimus: nam et evidentius apparuit — contra quam calumniari vulgus adversariorum consuevit — in animis sacricolarum patriae caritatem omniumque officiorum conscientiam vigere maxime; et militum plurimi, ipsis in faucibus mortis constituti, cum in sacrorum administris, ex quotidiana consuetudine, magnanimitatis et diligentiae eximia documenta suspicerent, cum sacro ordine Ecclesiaeque in gratiam redierunt. Sed enim in hoc bonitas et sapientia Dei est admiranda, qui unus ex ipso malo bonum eliciat.

Haec de malis horum temporum. Nunc in causas, unde exstiterent — tametsi de iis aliquid necessitate quadam iam attigimus — data opera inquiramus.

Principio videmur, venerabiles fratres, divinum humanarum infirmitatum consolatorem et medicum audire, sic iterum affirmantem: **Omnia haec mala ab intus procedunt.**² — Utique solemni pacto inter belligerantes convenit pax; sed illa consignata est publicis tabulis, non in animis inscripta hominum: vivunt ibi etiamnunc bellici spiritus atque inde civilem in convictum perniciose quotidie magis redundant. Diutius enim usque quaque violentiae ius exsultavit, atque in hominibus eos naturā insitos, quos christianae caritatis lex perfecerat, benignitatis misericordiaeque sensus paullatim obstupescit; eosdemque haec pacis reconciliatio specie facta, non re, minime redintegrit. Ita apud longe plurimos diuturna invidendi consuetudo vim naturae iam obtinet; et coeca illa lex dominatur, quam Paulus Apostolus in membris suis legi mentis repugnantem ingemiscebat. Frequentius igitur evenire solet, ut homo homini non, ex Christi praecepto, frater, sed extraneus videatur et hostis; dignitatis ipsiusque personae humanae ratio paene habeatur nulla, vis dumtaxat valeat et numerus; alteri alteros opprimere contendunt ob eam causam, ut bonorum huius vitae, quantum possint, potiantur. Scilicet nihil pervulgatius est inter homines quam bona semperpiterna, quae Christus Dominus per Ecclesiam suam continenter

² Marc. VII, 23.

proponit omnibus adipiscenda, negligere, et fluxarum rerum et caducarum adeptionem insatiabiliter appetere.

Atqui hoc habent bona externa ut, si immoderate appetantur, omne genus malorum pariant, depravationem morum imprimis et discordias. Etenim, ut per se vilia sunt et abiecta, animum sane non possunt explere hominis, quem a Deo factum destinatumque ad Dei fruendam gloriam, necesse est sollicitum semper et inquietum vivere, donec in Deo conquiescat.

Praeterea, cum eadem sint angustis plane finibus circumscripta, quo plures fuerint qui ea participant, eo minus singuli accipient; contra, ea quae sunt spiritus, etsi inter plures dispertita, tamen, omnes locupletando non ideo deminuuntur. Ex quo efficitur, ut terrenae res, quia nec omnibus aequae satisfacere nec plene exsaturare ullum possunt, ideo et discidiorum evadant causae et aegritudinum, vereque **vanitas vanitatum . . . et afflictio spiritus**,¹ quemadmodum eas sapientissimus omnium Salomon expertus appellavit. Id quod societati hominum accidit non secus ac singulis. **Unde bella et lites in vobis?**, inquit Iacobus Apostolus, **nonne hinc, ex concupiscentiis vestris?**"

Nam **concupiscentia carnis**, idest voluptatum cupiditatibus, nullam capitaliorem pestem dixeris cogitari posse, non solum ad domus sed ad ipsas civitates perturbandas; **ex concupiscentia oculorum**, idest habendi cupiditate, acerbae illae nascuntur contentiones civilium ordinum, suis cuiusque commodis plus nimio inservientium; **superbia vitae** autem, idest studio ceteris omnibus dominandi, adductae partes politicae sic inter se digladiari consueverunt, ut nec crimine maiestatis, nec perduellione, nec ipso patriae parricidio abstineant.

Atque huic quidem intemperantiae cupiditatum, specie scilicet se boni publici et caritatis patriae obtegenti, tribuendae profecto sunt quae inter nationes solent inimicitiae simultatesque existere. Etenim haec quoque patriae gentisque suae caritas, quamquam non parum habet ad plures virtutes atque ad fortia facinora incitamenti, si quidem lege christiana regatur, fit tamen multarum iniuriarum et iniquitatum semen, cum, aequi rectique fines praetergressa, in immoderatum creverit nationis amorem. Quo qui abrepti sint, ii profecto obliviscuntur, non modo populos

¹ Eccle. I. 2, 14. — ² Iac. IV, 1.

omnes, ut partes familiae humanae universae, fraterna inter se consuetudine copulari, et aliis quoque gentibus ius esse vivendi et ad prosperas aspirandi fortunas, sed etiam nec licere nec expedire utile ab honesto seiungi. Nam **iustitia elevat gentes, miseros autem facit populos peccatum.**¹ Quod vero familiae vel civitati vel reipublicae comparatae sint, cum ceterorum detrimento, utilitates, id hominibus egregie magnificeque factum videatur, at nec stabile fore nec sine ruinarum metu, sapienter admonet Augustinus: »**vitrea laetitia fragiliter splendida, cui timeatur horribilius ne repente frangatur.**«²

Verum, quod pax abfuerit hodieque, cum tot sanatione malorum, desideretur, id altius etiam, quam adhuc fecimus, repetendum est. Iam enim multo ante quam Europa bello flagra-
ret, vitio hominum civitatumque, praecipua tantarum calamita-
tum effectrix causa invalescebat, quam ipsa conflictus immanitas
submovere de medio ac tollere certe debebat, si quidem omnes
intellexissent quid maximis eiusmodi eventis significaretur. Illud
Scripturarum quis ignorat? **qui dereliquerunt Dominum, consu-
mentur;**³ nec nota minus Iesu, Redemptoris hominum et magistri,
ea gravissime dicta: **sine me nihil potestis facere,**⁴ itemque: **qui
non colligit mecum, dispergit.**⁵

Quae Dei iudicia cum omni tempore ad effectum adducta sint, nunc maxime sub omnium oculis efficiuntur. Quod enim homines a Deo et Iesu Christo misere desciverunt, ideo de pristina rerum felicitate in hanc malorum colluviam demersi sunt, et hac ipsa de causa cadit plerumque irritum quidquid ii moliuntur ut damna reparent, et quantum ex tot ruinis reliqui est, tueantur. Itaque Deo et Iesu Christo a legibus et re publica submoto, iam non a Deo derivata sed ab hominibus auctoritate, factum est, ut — praeterquam quod legibus verae solidaeque sanctiones interceptae sunt summaque iusti principia, quae vel ethnici philosophi, ut Cicero, tantummodo lege Dei aeterna contineri perspiciebant — ipsa praeterea auctoritatis fundamenta convellerentur, principe sublatâ causa, cur aliis ius esset imperandi, aliis autem officium parendi. Ex quo totam oportuit concuti societatem humanam, nullo iam solido fultam columine et praesidio, factionibus de imperio certantibus, ut suis, non patriae, commodis prospicerent.

¹ Prov. XIV, 34. — ² S. August. De Civ. Dei, lib. IV, c. 3. — ³ Is. I, 28.

⁴ Io. XV, 5. — ⁵ Luc. XI, 23.

Decretum pariter est, iam non Deum, non Christum Dominum constituendae primum familiae praesidere, reiecto inter civiles pactiones matrimonio, quod Christus **sacramentum magnum**¹ fecerat figuramque voluerat esse sanctam ac sanctificantem vinculi illius perpetuo mansuri, quo ipse cum Ecclesia coniungitur sua. Quamobrem vidimus religionis obscurari passim in populo intelligentiam sensumque obtundi, quem Ecclesia primo societatis germini, quod familia est, offuderat; domesticum ordinem, domesticamque pacem, everti; familiae communionem stabilitatemque cotidie magis labefieri, eiusque sanctitudinem tam frequenter sordidarum cupiditatum aestu ac mortifero viliorum utilitatum amore violari, ut fontes ipsi vitae cum familiarum, tum etiam populorum inquinarentur. (Dalje sledi.)

2.

DUHOVNIKOM.

Ker sem zadnja leta v pastirskih listih danih duhovnikom in vernikom zadostno razpravljaj o vprašanjih, ki sedaj svet pretresajo, namreč o veri, o Cerkvi, o državi, o šoli, o zakonu, o lastninski pravici, naj Vam letos le praktično delo v naših časih prepotrebno na sree položim.

I.

V naših razburjenih in razburljivih časih prosim vse gospode, naj bi ostali edini, složni in v ljubezni zvezani med seboj in s škofom. Kaj nam je priporočal Gospod v pristrčnem govoru pri zadnji večerji? »Haec mando vobis, ut diligatis invicem« (Joan. 15, 17.). In kaj govori sv. apostel Pavel o tej ljubezni? »Si linguis hominum loquar et angelorum, caritatem autem non habeam, factus sum veluti aes sonans... Et si habuero prophetiam et noverim omnia mysteria et omnem scientiam, et si habuero omnem fidem, ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sum... (I. Cor. 13, 1. 2.)

Ko je označil potrebo ljubezni, našteva še njene lastnosti. »Caritas patiens est, benigna est... caritas non inflatur... non irritatur, non cogitat malum... omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet (I. Cor. 13, 4—7). Kjer je ljubezen,

¹ Eph. V, 32.

tam je mir, radost. Zato zakliče psalmist: »Ecce, quam bonum et quam iucundum habitare fratres in unum!« (Ps. 132, 1).

Razdor pa žigosa Gospod, rekoč: »Omne regnum divisum contra se, desolabitur, et omnis civitas vel domus divisa contra se, non stabit.« (Matth. 12, 25).

Na te nauke Vas spominjam, proseč, da bi tudi v bodoče ostali složni in v ljubezni, kakor ste bili do sedaj. Da je temu tako, posnamem iz zapisnikov raznih konferenc. Razgovori so bili večkrat izredno živahni, krepki, in vendar v pravih mejah, da se ljubezen ni kalila. Odkar se gospodje kot udje »Sodalitatis Ss. Cordis« večkrat shajate, se sporazumnost, prijateljstvo, obzirnost, enotnost v nastopu vedno lepše razvija. Kar čutite, da so Vam taki bratovski sestanki potrebni, da jih socialnost naše narave kar nekako zahteva, čutite, da se v duhu poživljeni veselega in pogumnega srca vračate domov k navadnemu življenju v delu in trpljenju.

Vez ljubezni, vdanosti in spoštovanja naj bi tudi vse s škofom vezala. Kaj je zatrdil apostel Pavel o škofih, ko jih je maiores natu ecclesiae zbral v Miletu, da se od njih poslovi? »Attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus S. posuit episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo« (Act. ap. 20, 28). Škof je dolžan skrbeti za vernike in »regere Ecclesiam«.

Iz tega sledi, da je škof središče cerkvenega življenja v škofiji. To od Boga dano dolžnost opravlja na več načinov. V tem oziru so važne cerkvene sinode, instructio pastoralis, pastirski listi duhovnikom in vernikom, letna kanonična vizitacija. Nazori tu izrečeni in navodila tu podana naj veljajo vsaj kot smer delovanja vernikov in duhovnikov, akoravno niso, razen včasih, stroga zapoved, kar se more iz besedila posneti.

Ker dober duhovnik ne bo popraševal, je li to ali ono strogo zapovedano, marveč bo rad tudi utemeljene želje škofove izvrševal prepričan, da za vsestransko vodstvo ljudstva na potu izveličanja ima škof od Boga poklic in za poklic potrebno pomoč, ne pa posamezni duhovniki. Le ti so zavezani opravljati duhovsko pastirstvo v župnijah, kamor so poslani in za to imajo pomoč iz neba. Toda, ali naj pastirujejo po svoji glavi? Ali naj svoje nazore stavijo nad one, katere škof vedno in vedno ponavlja, razlaga in priporoča? Ali bi bilo v tem slučaju enotno pastirovanje mogoče?

In cerkvena disciplina? Ali jo bo dober duhovnik rušil? In pohujšanje ljudstva v kvar cerkvenega življenja in verskega prepričanja? Kdo bi bil lahkomisljen dovolj, da bi bil vzrok takemu pohujšanju? In ako duhovnik ne postopa po določenem navodilu škofovem, ali mu celo naravnost nasprotuje, kaj bodo verniki rekli? Ali ga bodo poslušali, spoštovali?

Toda v politiki ne more škof nič zapovedovati! Distinguo. Kaj pa, če je škof prepričan, da bi ta ali ona politična struja škodovala ljudstvu, škodovala ugledu duhovnikov, ako bi jo podpirali, čeravno ni naravnost proticerkvena, protiverska, pa jo primoran po okolišnih in po vesti obsodi in povabi, nujno povabi duhovnike, naj ne sodelujejo, naj se je otresejo? In ako ravno tako nujno in utemeljeno vabi v drugo strujo, ker je prepričan, da bo po njej mogel varovati ugled Cerkve, ugled in zaupanje duhovnikov? Kaj bo storil dober duhovnik?

V luči gornjih izvajanj se mi zdi jako sumljiv in nekako predrzen sledeči stavek, ki sem ga nedavno čital: »Škofje nimajo pri tem (n. pr. v pogledu na stranke) druge dolžnosti, kakor da v posameznih slučajih razsodijo: načela ali ravnanje te ali one stranke so v nasprotju s katoliškimi verskimi in nravnimi načeli, zato katoličan . . . ne more sodelovati. V vseh drugih vprašanjih je pa tako duhovnik kakor laik popolnoma svoboden.« O laikih ne govorim, pač pa bi vprašal duhovnika, ali ni po potrebi disciplini včasih vezan, da sledi navodilu in željam škofa, akoravno ne gre naravnost za verske zadeve, marveč za take, ki bi po prepričanju škofa posredno ali nekako z daleč vanje posegale? In ali niso najgloblji nagibi za to ali ono politično strujo ravno verski nazori?

Pa naj bo o tem dovolj. Samo to še poudarjam, da ravno naš sedanji cerkveno-politični položaj zahteva popolno edinost in slogo duhovnikov med seboj in duhovnikov s škofom. Kdor bi rušil edinost, bi slabil versko-cerkveni odpor proti cerkvi sovražnemu duhu in nastopu raznih političnih strank. Ni mi treba šele dokazovati, kam naj se obrnemo mi in kateri stranki naj pomagamo, da zmaga.

II.

Povsod tožijo, da nam duhovnikov pomanjkuje. V pismu na kardinala Bisleti z dne 1. avgusta m. l. priporoča sv. oče skrb za

duhovske poklice. Kako krasne in resnične so njegove besede: »Officiorum omnium . . . nullum sane maius est nec patet latius, quam curare et efficere, ut Ecclesiae ad divina sua munia obeunda bonorum ministrorum satis magna copia suppetat. Id enim est eiusmodi, quod Ecclesiae et dignitatem et efficientiam et vitam ipsam coniunctam habet, quodque ad salutem humani generis tam interest quam maxime: siquidem, quae mundo parta sunt a Iesu Christo Redemptore immensa beneficia, ea non cum hominibus, nisi per »ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei« communicantur.«

Potem se sv. oče žalosti, ker vidi, kako povsod v Cerkvi pomanjkuje duhovnikov. To dejstvo peče gotovo vse cerkvene pastirje, najbolj pa sv. očeta, pa zato daje navodila, kako naj skrbimo za duhovski naraščaj. Pa kaj priporoča? Čujmo!

Gotovo je, da Bog skrbi vedno za dovoljno število poklicov, »alioquin necessaria in re Deus unquam deesset Ecclesiae suae, quod nefas est dicere«. Toda glede na izveličanje duš velja za božjo Previdnost taka postava, da je ravno skupna molitev potrebna, če hočemo kaj doseči. Poznana nam je beseda Gospodova: »Mensis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo Dominum messis, ut mittat operarios in messem suam« (Matth. 9, 37. 38).

Molimo torej mi in molitev priporočajmo tudi vernikom, naj bi nam Bog dal dovoljno število duhovnega naraščaja. Molimo posebno kvatrne nedelje.

Potem priporoča sv. oče v smislu kanona 1353, naj župniki posebno za one mladeniče skrbijo, pri katerih opazijo znake duhovskega poklica. Naj jim to sveto klico negujejo in razvijajo. Ko pa pride čas, naj jih izroče kakemu zavodu, kjer bodo vzgojitelji začeto delo nadaljevali. Poskrbe naj za stroške; ako so starši revni, naj poiščejo dobrotnikov. In sv. oče prosi vse, »qui diligunt Ecclesiam, ut illud opus vocationum ecclesiasticarum . . . omni faveant studio atque promoveant«.

Sv. oče nujno priporoča mala semenišča, v katere naj bi se ne sprejemali mladeniči, ki prav nobenega nagnenja do duhovskega stanu ne kažejo, ker le ti bi mogli še poklicane od poklica odvrniti. In na zadnje razvija še misli, kako naj se taki mladeniči vzgajajo in poučujejo.

To željo sv. očeta gospodom priobčujem in prosim, da bi v

tem smislu delovali. Naš zavod sv. Stanislava priporočam. Ko sem ga ustanovil, sem imel načrt, da polagoma zberem zadosti veliko glavnico, da bi z obrestmi mogli prav mnoge mladeniče siromašnih, poštenih kmečkih družin vzdrževati v zavodu brezplačno, ali vsaj za malo plačo. Toda vojna nam je te načrte onemogočila. Zaradi draginje nisem mogel nabrati glavnice in za vzdrževanje nujno potrebnih prispevkov ne zmorejo ravno tisti dobri ljudski sloji, v katerih je največ duhovskega poklica. Morali smo sprejemati dečke iz družin, ki so mogle plačevati zahtevane letne svote. Zahtevali smo samo to, da niti starši niti otroci niso duhovskega poklica kar a priori izključili. Najlaglje so plačevale družine z italijanskega ozemlja, ker so lire tako visoko stale. Sprejemali smo jih tudi iz usmiljenja, ker doma niso imeli pripravnih šol in pa iz ljubezni do slovenskega ljudstva, kateremu bi radi vzgojili dobrih, slovenskih dušnih delavcev.

Radi teh okolišnic se iz zavodov ni oglasilo za semenišče toliko mladeničev, kakor bi želeli. Vendar pa ni tako slabo, kakor se nam je zadnje čase vedno bolj glasno očitalo. Več mladeničev je vstopilo v kak red, precej se jih je priglasilo za bogoslovje v Gorici. Pri nas je bilo v letu 1921/22 izmed 76 bogoslovcev 39 iz zavoda. Letos je v 4. letu 21 bogoslovcev, od teh 14 iz zavoda; v 1., 2. in 3. letu je 32 bogoslovcev, od njih 15 iz zavoda. Upam pa, da se bomo mogli vedno bolj približevati idealu malih semenišč. Za sedaj še ni mogoče, ker imamo kljub prispevkom dijakov vsako leto primanjkljaja nad en milijon kron. Nekaj pokrijejo zbirke, nekaj gospodje duhovniki na temelju raznih pooblastil, za drugo moram sam poskrbeti z izdatnimi mesečnimi prispevki. No, pa hvala Bogu, da smo do sedaj vse težave nekako zmagovali in ni bilo treba zavoda zapreti. Kakor je Gospod pomagal do sedaj, bo tudi za naprej. Vse gospode pa prosim, da v smislu navodil sv. očeta postopate, za naraščaj skrbite, zapovedane zbirke vestno pobirate in tudi sami razna stipendia zavodu pošiljate. Molimo pa vsi, mi in verniki, da naj nas Gospod zaradi naših grehov ne kaznuje s pomanjkanjem duhovskih poklicev.

III.

Naše mnogovrstne organizacije se splošno dosti dobro razvijajo. Lani sem namenoma skoraj vse naštel, da bi gospodje imeli pregled o njih. Letos samo par besedi.

Kako tolažilno je, da so najbolj važne organizacije razširjene po vsej škofiji, da po vsej Sloveniji in imajo skupno načelništvo. Imenujem Slovensko ljudsko stranko, krščansko socialno zvezo, naše Orle, Orlice in naraščaj, Kmetско in Strokovno zvezo, razne dijaške organizacije. Mislim, da se gospodje za vse zanimате, saj so vse v precej tesni zvezi z duhovnopastirskim delovanjem. Za boljši razvitek SKSZ je določen poseben tajnik, ki naj bi vodil in podžigal izobraževalno delo pri vseh odsekih. Toda radi neke neljube zunanje zapreke ni še mogel dela začeti. Upam pa, da se zapreka vsaj do velike noči odstrani. Potem bo pa vse sile napel, da se izobraževalno delo še bolj poživi in smotreno vodi, kakor gospodje sami želite.

Organizacija Orlov in Orlic ima priznано navdušeno, idealno načelništvo. Mladi navdušeni, akademično izobraženi gospodje so svoje dušne in telesne moči tej preimennitni organizaciji posvetili. Kako sem vesel, da so za duhovnike sedaj po božiču priredili orlovski organizatorični tečaj. Udeležilo se ga je 30 mladih gospodov: 20 iz ljubljanske in 10 iz lavantinske škofije. Po tečaju sta me dva obiskala in mi o tem navdušeno govorila. Žal, da se sem ter tje dobe gospodje, ki Orlovstva zadostno ne podpirajo, ali le bolj na pomanjkljivosti gledajo. Saj smo še mi duhovniki pomanjkljivi, pa bi od mladeničev in deklet kar naravnost svetniško popolnost zahtevali! Čitajte orlovski list »Mladost«, čitajte navodila načelništva! Orlovstvo vzgaja, pobija surovost in pijančevanje, zadržuje nemoralne spolne zveze. Kdor se v tem pregreši, preneha biti Orel ali Orlica. In že sploh mora biti član Orla z vsem mišljenjem in življenjem naravnan na ljubezen do Cerkve, na spoštovanje do duhovnikov, na udejstvovanje pravega krščanskega življenja. Včasih me prosijo, naj jim pošljem gospoda, ki se bo zanje zavzemal, jih vodil in učil. Ali ne izpričujejo s tem, da v njih živi krščanski duh, da jih navdaja želja po vedno boljšem krščanskem življenju? Razpoloženje zoper duhovnika je le redka izjema. Vzrok kak neroden mladenič, kakor n. pr. na zadnjem tečaju nek mladenič z Gorenjskega, ki so ga voditelji radi grdega govorjenja zoper domače gospode svarili, pa se je po tem raznesla napačna govorica, da so voditelji proti duhovnikom hujskali; vzrok more biti tudi prezir kakega gospoda do orlovskega gibanja. — Kaj pa, ali Vam je nenavadno lepi listič »Orlič« poznan?

Hvala Bogu, da je letos tudi ženska organizacija močno napredovala. Naj omenim »Žensko krščansko zvezo«. Namen je tej zvezi pospeševanje prave ženske izobrazbe, kakor jo zahtevajo moderni časi. Priredila je v Celju prekorišten tečaj za ženske, dekleta in žene. Zopet vabi na tečaj v Ljubljani, ki se ima prav kmalu vršiti. To zvezo gospodom nujno priporočim. Po deželi naj pristopajo k zvezi posamezna dekliška društva. Tudi Marijine kongregacije so dobro došle. Za sprejem zahteva Zveza, da mora duhovni voditelj v to privoliti. Vsem voditeljem naročam, da svojo kongregacijo učlanijo tej zvezi.

V lavantinski škofiji izredno lepo uspevajo »Dekliške zveze«; okrožje mariborsko vodi g. prof. dr. Jeraj, celjsko pa g. Krajnc, kaplan v Celju. Morda bi se naši gospodje v Celju ali v Mariboru o teh zvezah poučili. Dobro so za dekleta, ki niso v Marijini družbi. Ko bi imeli take zveze, mogli bi pri izboru za kongregacije res strogo postopati in edino le vzorna dekleta sprejemati; bilo bi jih manj, a te bi bile zares prave Marijine hčerke.

O cerkvenih organizacijah nimam novih želja, ampak le to prosim, da jih gospodje z ljubeznijo vodite in ne žalite truda, ki je za uspešno vodstvo potreben.

IV.

O časopisih ne bom pisal. Opozorim na lanski pastirski list. Nič ne dvomim, da ne bi bili v novem letu za dobre časopise poagitali. Za kmečke hiše je v prvi vrsti potreben in koristen »Domoljub«. Pa tudi »Slovenca« radi bero po kmečkih hišah. »Slovenec« kratko in zanesljivo poroča o raznovrstnih dogodkih in gibanjih po raznih državah, seveda najbolj obsežno o onih pri nas. Večkrat ima prav točne informativne uvodne članke o splošnem položaju, tako da res poučuje. Zadostno se peča s cerkvenimi vprašanji, tudi za gospodarstvo ima strokovno izobražene sodelavce.

Opozorim še na novi družinski list »Mladika«. Izdaja ga Mohorjeva družba, urednik mu je naš pisatelj župnik Finžgar. Prvo številko nam je prinesel božič. Vsebina je bogata, nenavadno raznovrstna in poučljiva. Piše poljudno, kakor je potrebno za ljudstvo. Ustreza negovani želji po dobrem družinskem listu. Gospodje na delo, da ta list kar največ razširite. Poskrbite, da se dobro, poučno, zabavno berilo v vseh naših hišah udomači.

V.

Naš »Obrednik« je preveden na slovenski jezik. Vseučilišni in drugi profesorji so težko in kočljivo delo dovršili. Prevod so te dni poslali ali bodo poslali v Maribor na vpogled, in da morejo tudi merodajni gospodje lavantinske škofije svoje morebitne želje povedati. Mislim pa, da ne bo veliko izprememb, ker sta z odobrenjem pokojnega škofa Mihaela v odboru za prevod to škofijo zastopala gg. profesorja Slavič in Lukman. Ker so pa neke rubrike v današnjem rimskem obredniku zastarele, neke se pa ne ujemajo z določili novega zakonika, moramo z natisom počakati, dokler ne izide v Rimu popravljeni ritual, kar se bo dogodilo letos do meseca junija.

Ko bo Obrednik natisnjen, ga bom takoj za vsakdanjo uporabo določil. Ljudstvo se ga bo gotovo veselilo, ako boste gospodje vse molitve opravljali glasno in ako boste vsak zlog natančno izgovorili.

Kar se pa tiče reda, da bi se pri slovesni maši pel slovensko list in evangelij, ga sedaj ne maram vpeljati, ker se pri nas list in evangelij itak na prižnici prečitata. Ni torej dovoljeno, da bi kdo to uporabo slovenskega jezika začel na svojo roko. Edinstvo se mora ohraniti.

VI.

Po glavi mi hodijo misli, da bi sezidali »Dom za duhovne vaje laikov«. Dom naj bi imel vsaj 30 sob za posamezne udeležence, kapelo, obednico, dvorano in prostore za voditelje, ki bi duhovne vaje skozi celo leto vodili.

Po Belgiji, po Francoskem in drugod je takih »Domov za duhovne vaje« mnogo. Čujem trditve, kako so koristni in kako se v takih »Domovih« izolika jedro čet bojevnikov zoper razširjevanje brezverstva in protikatoliškega mišljenja. Gg. dekani boste kmalu dobili po eno knjižico, ki o tej zadevi poučuje. Tudi po časopisih se bo zbujevalo zanimanje vernikov.

Vse gospode prav goreče prosim, naj bi se na konferencah pogovarjali, ali in kako bi mogli dobiti sredstev za zidanje.

VII.

Še eno zadevo želim predložiti gospodom, da bi o njej premišljevali in se na sestankih o njej razgovarjali.

Pri raznih programih in shodih se poudarja kot namen: »Poglobiti se mora versko prepričanje in versko življenje našega ljudstva.«

Ko to slišim, me kar nekaj v srcu zaboli. Mislim si: kaj pa katehizacija v šolah, kaj pa mnogoštevilni cerkveni govori, kaj pa zapovedani katehetični govori, kaj pa velikonočno izpraševanje posebno mladeničev in deklet, kaj pa pouk mater ozir. otrok med šolsko obveznostjo, kaj pa sv. misijoni? Ali je kljub temu versko prepričanje slabo, plitvo, omahljivo? Ali je kljub temu krščansko življenje površno, le navidezno in ne prihaja iz srčne potrebe?

In vendar se mi zdi, da je omenjeni klic utemeljen, saj ga čestokrat slišim iz ust gg. duhovnikov. Od kod to? Prosim, ko bi gospodje zadevo premišljevali, poiskali vzroke in potem svoj nastop uravnali.

VIII.

Odkril sem Vam del onih misli, ki mi delajo največ skrbi. O težkih politično cerkvenih zadevah ne bom razpravljaj. Omenjam pa veselo okolnost, da so se sedaj razmere za konkordat s sv. stolico obrnile na boljše. Ko se sklene, bo prenehala negotovost o naših cerkvenih in življenjskih razmerah, pa bomo še bolj veselo delali za Boga, za Cerkev in za ljudstvo.

Pozdrav in blagoslov vsem! Mementote mei ad aram!

V L j u b l j a n i na novega leta dan 1923.

† Anton Bonaventura,

škof.

3.

PASTORALNE KONFERENCE L. 1922.

O pastoralnih konferencah l. 1922 so prejeli dekanijski uradi na podlagi ordinariatu doposlanih zapisnikov konferenc in referatov oziroma elaboratov vsak zase posebej rešitve. Zato Škofijski list ne bo podrobneje poročal o teh konferencah. V naslednjem prinaša glede na vprašanja, ki so bila stavljena za lanske pastoralne konference, v informacijo o pravilni rešitvi: a) sestavek o načelih, po katerih je uravnati pridigo in šolsko katehezo (univ. prof. dr. Franc Ušeničnik), in b) rešitev obeh moralnih primerov (univ. prof. dr. Jos. Ujčič).

I.

V čem se ujemata in v čem se ločita pridiga in šolska kateheza?

Pridigo in šolsko katehezo moremo primerjati glede na cilj, predmet, dispozicijo in način, kako govori pridigar in kako katehet. O vseh teh rečeh razpravlja podrobno homiletika in katehetika. Povzemimo nakratko samo glavne stvari.

1. Cilj je isti pridigarju in katehetu. Pridigar in katehet hočeta buditi in pospeševati krščansko življenje. Pridigar oznanja božjo besedo, da bi ljudje svete resnice spoznali kot vodilo krščanskega življenja, te resnice sprejeli z živo vero in se jih oklenili z delavno ljubeznijo in z močno voljo, ki hoče vse življenje uravnati po teh resnicah. Vprav to pa je tudi namen katehetu v šoli. Otroke uči krščanskih resnic in jih navaja na življenje po teh resnicah. Pridiga in šolska kateheza se glede na cilj ujemata.

2. Predmet pouku pri pridigi v cerkvi in pri katehezi v šoli je božja beseda, so razodete resnice. V tem ni razlike med pridigo in katehezo. Razlika pa se pokaže, če vprašamo, katere resnice naj zlasti uči katehet in po katerem redu, in katere resnice naj za svoje govore posebej odbira pridigar.

Katehetu je predmet katehetskega pouka določen v knjigah, ki mu jih daje Cerkev v roke, in v učnem načrtu, ki je v njem snov porazdeljena na posamezna leta.

V osnovnih šolah rabita katehetu zlasti dve knjigi: katekizem in zgodbe sv. pisma. Katekizem, ki ga škof za svojo diecezo sprejme in potrdi, je katehetu uradna učna knjiga, podlaga in vodilo pri pouku. Katehet mora otroke učiti to, kar obsega katekizem in kolikor mogoče tudi v tisti vrsti, in učiti jih mora večnih resnic v tisti obliki, v kakršni nam jih podaja uradni diecezanski katekizem. — Kot najvažnejši in najpotrebnejši pomoček pri razlaganju katekizma pa služijo katehetu zgodbe sv. pisma.

Da bi bil katehetski pouk bolj uspešen in kolikor mogoče v vsej diecezi enoten, zato imamo učne načrte. Učni načrt določa, katera snov se mora v posameznih razredih v enem letu obdelati in kako naj se snov porazdeli na posamezne ure. Ta podrobna razdelitev varuje kateheta, da se pri manj važnih rečeh ne mudi predolgo in da bolj važnih poglavij ne obdela preveč nakratko. Obenem je učni načrt pogoj za enotno poučevanje v raznih krajih dieceze. Za otroka, ki se s svojimi starši med šolskim letom preselil v drug kraj, se pouk v novi šoli nadaljuje brez bistvene vrzeli. Glavne resnice iz vseh poglavij se ponavljajo vsako leto. To so one resnice, ki jih mora vsak kristjan vedeti in verovati, da more kot kristjan živeti. A ko se glavne resnice leto za leto ponavljajo, se obenem učna tvarina primerno duševnemu razvoju otrokovemu razširja in pogloblja. V didaktiki imenujejo ta način poučevanja pouk v koncentričnih krogih. Po tem načrtu so zasnovani vsi novejši katekizmi. In katehet je vezan na katekizem kot uradno učno knjigo.

Pridigar ni vezan na to ali ono knjigo, na ta ali oni načrt, ampak je pri odbiranju predmetov mnogo bolj svoboden. Vodi ga pri govorih dvoje načelo. Prvo načelo veli: Čimbolj more kaka resnica buditi in pospeševati v ljudeh nadnaravno življenje, tem večkrat naj pridigar govori o tisti resnici. Zato mora govoriti pogosto zlasti: a) o milosti, o zakramentu sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa; o Cerkvi; o krščanski družini; o molitvi in drugih vajah krščanskega življenja; o zatajevanju

samega sebe; o ponižnosti; o čistosti; o zmernosti; b) o resnicah, ki bude v dušah strah božji; o večnosti, smrti, sodbi, peklu; c) o popolni ljubezni in popolnem kesanju; d) o Materi božji, o angelih, svetnikih; največkrat pa o Odrešeniku Jezusu Kristusu.

Drugo načelo, ki naj se pridigar pri odbiranju predmetov po njem ravna, pa je tole: Govornik se oziraj na dušne potrebe svojih poslušavcev. Pridigar mora vedeti, kaj je potrebno vprav tistim, katerim govori, bodisi radi zmot, ki so med njimi razširjene, ali radi pregreh, ki so se razpasle med njimi, ali radi kreposti, ki jih je treba posebe gojiti med njimi, ali radi posebnih socialnih razmer te in te dobe.

V kateri vrsti naj govori o vseh teh rečeh, tega mu cerkvena oblast ne določa. Diecezanske določbe tu in tam pač velevajo, naj dušni pastirji snov svojim govorom tako porazdelé, da bodo v štirih ali petih letih obdelali vse dogmatične in moralne resnice. Podrobnega načrta pa, ki bi mašnikom ukazoval, o čem morajo govoriti to nedeljo, ta praznik, takega načrta škofje mašnikom ne dajo. Dobro pa je, če si pridigar sam naredi načrt, v katerem vso snov svojih govorov iz dogmatike in morale porazdeli na dobo štirih ali petih let. Ko si je sestavil tak načrt, se mu ni bati, da bi prezrl kako resnico, ki jo morajo ljudje vedeti; izognil pa se bo tudi nevarnosti, da bi ponavljal in govoril vedno iste reči. Najbolj preprost je načrt, ki druží katekizem z nedeljskimi in prazničnimi perikopami sv. pisma. Tak načrt je dodan rimskemu katekizmu. Bolj sistematičen je načrt ki se snuje na dobah cerkvenega leta. Ne da bi se govornik strogo vezal na evangeljske perikope, si odbere za vsako dobo (adventno, božično, postno, velikonočno, pobinkočno) vrsto predmetov, ki tvorijo neko celoto.

3. Za vsako katehezo je treba določiti metodično enoto in jasno dispozicijo.

Metodična enota hoče, da strnemo v eno katehezo samo vprašanja, ki so med seboj sorodna po vsebini, vprašanja, med katerimi je notranja vez. Pogrešeno je torej, če katehet razlaga vprašanje za vprašanjem, kakor mu čas dopušča, in se ne ozira na to, da bi bila obdelana vprašanja metodično enotna.

Kar je katehetu metodična enota, to je pridigarju enoten glavni stavek. Glavni stavek v pridigi obsegaj eno samo resnico; če govorimo o več resnicah, morajo biti med seboj v tesni zvezi in tvoriti eno samo enotno skupino. O čisto različnih stvareh ne moremo ljudi poučevati v enem govoru; ne moremo torej govoriti v isti pridigi n. pr. o odkritosrčnosti pri izpovedi in o ljubezni do sovražnikov.

Ko si je katehet odbral vprašanja, ki se vežejo v zaokroženo metodično enoto, si napravi dispozicijo za katehezo. Vsaka kateheza se mora snovati tako, kakor si otrok resnico duševno osvaja. Psihološki zakon pa je: kar naj si otrok duševno osvoji, to mora najprej nekako videti, sprejeti v nazorni obliki; potem začne delovanje uma: tvorba pojmov, umevanje resnice; nazadnje se učenec vadi v praktičnih posledicah nanovo spoznane resnice. Katehet mora torej po istem redu novo resnico otroku podati v konkretni obliki; potem stvar razlaga; slednjič učenca navaja na uporabo in mu pomaga, da si novi nauk ohrani v spominu. Ta red ali dispozicija se v glavnih stvareh ponavlja pri vseh katehezah.

V knjižici »Krščanski nauk za prvence« so zbrane zgodbe, v katerih se v konkretni obleki podajajo nauki iz katekizma za prva šolska leta. S tem je katehetu delo zelo olajšano.

Dispozicija za kateheze v šoli se v glavnem ujema z dispozicijo za katehetične govore ali »krščanski nauk« v cerkvi. (Parenetiški govori se sestavljajo po svojih posebnih pravilih; o teh sedaj ne govorimo.) Kolikor je mogoče, zasnuj tudi pridigar »krščanski nauk« na konkreten dogodek, konkreten opis in razvijaj razlago analitično.

Ko smo si napravili dispozicijo ali osnutek, tedaj pa treba katehezo ali govor v celoti izdelati. Najbolj važna stvar pri izdelavi je dobra razlaga. In prvo in najpotrebnejše svojstvo dobre razlage pa je, da je nazorna. To je nekako isto, kar drugače pravimo popularno. Katehetika in homiletika na široko razpravlja, česa je treba, da govorimo nazorno. Za obči pojem naštevamo poedinke; celote razdrobimo v dele; nadčutne, netvarne reči primerjamo podobnim čutnim, vidnim stvarim; pokažemo nasprotje ali razliko med netvarnim in tvarnim; krepost, greh, strast pojasnjujemo z zgodovinskimi podatki, zgledi. Katehet v šoli uporablja tudi slike, vzorce; če more, sam kaj nariše na desko. — Če se ljudem v cerkvi zdeha, če otroci v šoli ne pazijo, je to največkrat zato, ker govorimo premalo nazorno, preveč abstraktno.

4. V katehetiki je važno poglavje z naslovom: učna oblika. Kaj je to? Naslov in njega pomen so sprejeli v katehetiko iz obče didaktike. Kdor druge uči, to dela tako, da bolj sam govori, učenci pa poslušajo, ali pa učence bolj izprašuje in izpraševaje poučuje. Prvi način ali prvo obliko poučevanja imenujejo akroamatično, drugo pa erotematično. Katehet mora združevati obojno učno obliko. Vprav v tem se najbolj kaže njegova spretnost in umetnost, da modro uporablja zdaj eno, zdaj drugo obliko, da izmenoma zdaj sam govori, zdaj izprašuje, kakor to zahteva didaktični in vzgojni cilj kateheze. V uvodu z nekaterimi vprašanji o tem, kar učenci že vedo, naveže novi nauk na dosedanje otrokovo znanje. Ko je podal novi nauk v zgodbi ali konkretnem opisu, izpraševaje ponovi podano stvarino. Razlaganje in razvijanje pojmov iz zgodbe je delo, katero mora opraviti katehet sam. Dasi pa nove pojme tvori katehet sam, se mora vendarle pogosto z vprašanji obračati do učencev: tako sili otroke k pazljivosti, pritegne jih k sodelovanju, vidi pa tudi, koliko otroci umejejo. Za otroka je pazljivost in sodelovanje naporno. Če torej katehet dalje časa sam govori, otroke pa prepusti same sebi, se otroci raztresejo ali k večjemu sprejemajo katehetove besede le pasivno, sami pa ne mislijo nič. Ko so pojmi narejeni in urejeni v celoto, katehet izpraševaje ponovi razloženi nauk. Pri uporabi utegnejo vsaj večji učenci naštetii nekatere slučaje, kjer se novi nauk praktično izvršuje. Katehet sam pa bo govoril, ko bo ob koncu navedel in razvil nekatere nagibe, ki hoče z njimi geniti srca in vzbuditi v volji trdne sklepe.

Kdor tega ne umeje, da bi pri katehezi, kakor treba, uporabljal zdaj eno, zdaj drugo učno obliko, zdaj izpraševal, zdaj sam govoril: zanj se je bati, da bo v šoli bolj pridigar nego katehet.

Vprav v tej reči se namreč bistveno ločita pridigar in katehet. Pridigar govori sam, in verniki tiho poslušajo. Tudi med govornikom in poslušavci mora biti sicer neka nepretrgana zveza, komunikacija; duša govornikova in duše poslušavcev morajo biti v vedni dotiki; biti mora med njimi neko prehajanje ali prelivanje misli in čustev. Zato se govornik pogosto obrača do poslušavcev, jih ogovarja, se z njimi kakor posvetuje, z njimi stvar preudarja, stavi vprašanja. Vse to je potrebno, da budi in ohrani v poslušavcih pazljivost. A pri vsem tem ogovarjanju, pri vsem posvetovanju in premišljevanju, pri vseh vprašanjih in odgovorih mora govornik sam govoriti, sam odgovarjati, verniki pa molče poslušajo. Pridigar v cerkvi ni katehet v šoli.

Kakšna pa bodi beseda, izreka, za to veljajo domalega ista pravila za kateheta in pridigarja. Če naj bo naša beseda pri katehezi otrokom lahko umevna, govorimo razločno, pa tudi dosti glasno, počasi, s pravim besednim in stavčnim poudarkom. Vsako črko, soglasnik in samoglasnik treba izgovarjati določno. Govoriti moramo toliko glasno, da nas otroci tudi v zadnjih klopih brez napora slišijo. Vpiti pa ne smemo; zakaj vpitje gluši in ubija pazljivost. Govorimo počasi, da nam morejo učenci slediti, a nikar vleči besedi, ker to je zoprno vsakemu, zlasti pa še živahnemu otroku. Pazimo na poudarek, posebej na stavčni poudarek, ki zelo pospešuje umevanje. Naša beseda bodi topla, a ne patetična, ne afektirana.

Vprav taka bodi tudi beseda pridigarjeva v cerkvi. Ker je prostor v cerkvi vedno večji nego v šoli, mora pridigar govoriti bolj glasno nego katehet, a vpiti tudi on ne sme. Vpitje je omikanim ljudem že samo po sebi zoprno, pa tudi gluši poslušavce in tako otežuje umevanje. Bolj glasno govorjenje hoče bolj počasni tempo in daljše premolke, a tudi pridigar ne sme besede preveč zategovati. Ubrati moramo neki srednji tempo, ki ga pa časih premenimo in govorimo bolj hitro ali bolj počasi, kakor to hočejo misli govora in razpoloženje v poslušavcih. Ves govor naj preveva toplo čustvo, a močne afekte naj skuša govornik vzbuditi v srcih poslušavcev proti koncu, zlasti v peroraciji. V tem se loči katehet od pridigarja. Katehet bodi zmeren v čustvih; močni afekti pri katehezi niso na mestu.

V vsem vedenju in govorjenju kaži katehet neko vedrost in dobrohotnost, ljubezen do otrok združeno z očetovsko resnobo. Ljubezen pa bodi duhovna, ne čutna, resnoba, ne mehkočna. Tudi govornik razodevaja v besedah dobrohotnost in ljubezen do poslušavcev; toda ljubezen ni sentimentalnost, ženska mehkoča, ki je razumnim zoprna, nerazumnim pa nevarna.

II.

Solutio I. casus moralis in »Škofijski list« 1922, pag. 9.

I. Cooperatio significat concursum physicum ad pravam actionem alterius principaliter agentis. (Noldin¹⁵, de praeceptis n. 116).

Concursus physicus potest coniunctus esse etiam cum intentione principaliter agentis, et tunc loquimur de cooperatione »formali«; vel haec intentio reprobatur et cooperans concurrat solummodo ad actionem pravam, et tunc habes cooperationem »materiale«.

Cooperationem formalem semper illicitam esse, clarum est.

Quaeritur, num materialis aliquando liceat. Resp. Per se negative.

Cum vero innumera dentur vitae adiuncta, in quibus fieri non potest, quin aliquo saltem modo concurrat ad malam actionem alterius (ex. gr. peccator petit absolutionem a parcho, quem scit excommunicationem incurrere), regulae statuendae sunt, quas in tali cooperatione observare oportebit.

In primis noto: cooperatio materialis ut actio physica res est indifferens; ita tradere clavem alicui ratione sui nec bonum nec malum est; tota moralitas actionis dependet a circumstantiis (et fine). Si trado clavem domino, bene ago, si trado furi, male ago.

Itaque cooperator materialis qui dicitur, per se nec bonum nec malum operatur.

Ast (et hic incipit difficultas) principaliter agens meo concursu physico abutitur ad peccandum, et quaeritur, num hoc permitti queat?

Permitti potest, si actio mea est saltem indifferens, ego finem honestum tantum intendam, malum solummodo permittam, et adsit ratio proportionate gravis talem effectum permittendi. Prouti facile videtur, in concreto tota difficultas circa id versabitur, sit ne actio physica adhuc indifferens habenda, praesertim vero existatne causa sufficiens ad permittendum effectum malum.

Ex quibus infertur, obscuritatem quaestionis non inesse in »principio« ut dicitur, sed in applicatione practica, cum alii una eademque causa sufficiens videatur, alii prorsus insufficiens appareat. Quinimo: eidem agenti eadem causa hodie sufficiens erit, quam alio tempore insufficientem iudicavit aut iudicabit! Inde explicatur, quomodo celeberrimi quoque auctores proprias solutiones casuum aliquando reformaverint.

Ad rem nostram succincte scribit Lehmkühl (Theol. Moral.¹¹ n. 807).

1. Eo gravior causa requiritur, quo magis necessaria est cooperatio, ut alterius peccatum fieri possit, aut quo certius est, illum sine cooperatione peccatum commissurum non esse.

2. Eo gravior causa requiritur, quo propinquior est cooperatio, seu quo magis et intimius cum peccato alterius cohaeret.

3. Eo gravior requiritur causa, quo gravius est peccatum alterius tum in se, tum maxime relate ad damnum, si quod infert divino honori, bono publico, tertio cuilibet innocenti.

Ex his patet solutio quoad cooperationem Caii, cuius casus innititur quaestioni tractatae a Noldin¹⁵ de praecept. n. 127 b, quam perlegere velis.

II. Fides amitti potest variis ex causis; apostasia, haeresi, communicatione cum haereticis etc. Hic vero interest scire, num ille processus psychologicus, quo fit ut homo qui ex. gr. studia sua altiora fidelis adhuc incipit, infidelis vero absolvit, evolvi possit sine formali peccato infidelitatis, maxime cum tales homines non raro asserant, se quidem haec et illa non credere, ast nihilominus se fideles »catholicos« esse affirmare non dubitent.

Quaestio haec est salebrosa nimis; multis in casibus practice solutio Deo erit comittenda, sed in quantum humano modo haec solvi possunt, assentiendum erit Noldino (l. c. n. 33 nota pro praxi 1 ad a) scribenti: fieri posse videtur, ut sibi (scil. »catholici« de quibus loquimur) persuadeant se habere iustam causam recedendi a fide, adeo ut absque peccato formalis haeresis penitus a fide deficient.

Qui confessarius agere debeat cum tali poenitente, ibidem invenies. Num Caius quoque sine formali peccato haereseos a statu fidelitatis ad statum infidelitatis transierit, erui poteris tantummodo post exactum examen eius status interni, et si forte tale examen non potest institui, Deo iudicium relinquatur.

III. Spiritismus est communicatio cum entibus intelligentibus et immaterialibus eum in finem instituta, ut occulta manifestentur vel mira patrentur; sic theoretice spiritismus definiri potest; practice vero spiritismus ordinarie denotat commercium cum daemone. Quoad commercium istud distinguas: quaestionem iuris et quaestionem facti.

Fieri posse, ut homo cum daemone agat resp. ut daemon sese rebus humanis immisceat, occulta manifestet, mira patret, nemo qui Sacram Scripturam novit, negare audebit.

Num vero quaedam concreta phaenomena reapse daemoni attribuenda sint, in singulis casibus diligenter inquirendum erit servata pru-

dentissima regula, quam nobis exhibet Rituale Romanum in titulo de exorcizandis obsessis a daemonio (C. 1, n. 3): In primis, nefacile credat.

Exsistunt siquidem non paucae vires naturales, quas homines nondum perfecte exploraverunt, et quae effectus producere possunt, qui nobis primo obtutu miri videntur.

Quodsi in casu particulari dubium sit, num quis effectus a causa naturali an a daemone procedat, praesumptio semper militat pro causa naturali. Neque censendum est, Deum permittere homini ad beneplacitum cuiuslibet circulatoris, ut evocet spiritus, qui deinde coram societate spiritistica quasi in theatro ludant: Ein Verkehr mit der Geisterwelt nach Willkür der Menschen, zur Befriedigung ihrer Neugierde und Leidenschaft, sowie der Geldgier von Taschenspielern, ist undenkbar, animadvertit scite Schindler (*Moraltheologie*², pag. 190).

Obiective itaque permulta phaenomena facile ex causis naturalibus explicari poterunt.

Subiective tamen omnes, qui commercium cum spiritibus appetunt (etiamsi de facto actio daemonis minime intercedat) propter malam voluntatem gravissimum peccatum superstitionis committunt: Jedenfalls ist der Spiritismus in seiner ganzen Tendenz, mit den Geistern der jenseitigen Welt einen Verkehr nach Willkür zu divinatorischen Zwecken herbeizuführen, eine schwer sündhafte superstitiöse Verirrung, Geister- und Totenbeschwörung im modernen Gewande.

Deshalb verbietet die Kirche mit Recht jede Teilnahme an spiritistisch gerichteten Versuchen irgend welcher Art (ohne die berechtigte Anwendung des Magnetismus und Hypnotismus zu Heilzwecken dadurch beeinträchtigen zu wollen), ait Schindler l. c.

Ex quibus patet Caium circa commercium cum spiritibus funesto errore duci.

III.

Solutio II. casus moralis in »Škofijski list« 1922, pag. 9.

I. Simonia iuris divini est studiosa voluntas emendi vel vendendi pro pretio temporali aliquid spirituale aut spirituali annexum. (Noldin¹⁵, de praecept. n. 181, conf. Can. 727 § 1.)

Simonia iuris ecclesiastici committitur, quando dantur res temporales spirituali adnexae pro temporalibus spirituali adnexis, vel res spirituales pro spiritualibus, vel etiam temporales pro temporalibus, si id ob periculum irreverentiae erga res spirituales ab Ecclesia prohibeatur (Can. 727 § 2).

Foeditas simoniae in eo sita est, quod permutetur res spiritualis, quae extra ullum pretium temporale existit, cum vulgari pecunia. Omnis res spiritualis dignitatem suam ultimo repetit ex sanguine Christi, quo pretio magno empti sumus. Velle in eodem loco ponere rem spirituales et pretium temporale est idem ac comparare sanguinem Christi cum mammona iniquitatis, infinitum detrudere ad finitum, quin imo praeferre vilem creaturam, quam Deus subiecit pedibus hominis, ipsi Christo auctori gratiarum. Hinc severum illud verbum S. Petri ad Simonem magum: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia possideri (Act. 8, 20).

II. Pretium temporale, quod pro re spirituali datur, a theologis »munus« appellari solet. Ubi notes, nomine »muneris« venire non solam pecuniam, sed quidquid pretio temporali aequivalet.

Scriptores distinguunt a. »munus a manu«, quod significat pecuniam numeratam, mutuum, remissionem debiti, dona materialia etc.

b. »munus a lingua« est omnis favor, qui a simoniaci lingua praestatur, ita: laudes patroni, agitationes politicae in eius utilitatem, defensio eiusdem coram iudicio et alia innumerabilia, si fiant ex pacto accipiendi pro hoc rem spiritualem.

c. »munus ab obsequio« denotat omne servitium temporale exhibitum alteri paciscenti: famulatum, instructionem scientificam, administrationem bonorum et alia id genus.

Ex quibus patet nomen »munus« a theologis latissime usurpari.

III. Quodsi quis mediante tali »munere« beneficium obtinuit, eius investitio ipso iure irrita est. Quinimo provisio etiam tunc omni vi caret, si simonia a tertia persona commissa fuerit, etiam in scio proviso (dummodo hoc non fiat in fraudem eiusdem aut eo contradicente). Ita ex positivo iure (Can. 729).

Ex quibus liquido patet, simoniacum non facere fructus suos. (cfr. Can. 729, § 2) eumque restitutioni obnoxium esse.

In poenam criminis insuper simoniae reus

1° incurrit in excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae simpliciter reservatam;

2° ipso facto privatus manet in perpetuum iure eligendi, praesentandi, nominandi, si quod habet. Quae poenae afficiunt laicos aequae ac clericos. Quoad clericos, ait Codex, praeterea suspendantur. (cfr. Can. 2392.)

Quae si omnia perpendantur, nullum dubium existit Titum investitionem irritam esse eumque excommunicationi subiacere. — Excommunicatus cum sit, sacramenta licite administrare non potest (Can. 2261): delivec zakramentov mora biti prost cerkvenih cenzur, ait clare et breviter Ušeničnik, Pastoralno bogoslovje II 347.

IV. Sed quaeritur an liceat petere sacramenta a parochio excommunicato? Respondet Ušeničnik secundum canones ita: Če verniki prosijo izobčenega, da bi jim delil zakramente, jim jih sme deliti. Verniki pa lahko prosijo zakramentov iz vsakega pravega vzroka. Le ko bi bil mašnik posebej po sodnem reku izobčen ali proglašen za izobčenega, bi smeli verniki zahtevati od njega sv. odvezo in druge zakramente samo v smrtni nevarnosti (ibid. 348). Cum in casu nostro Titus non sit declaratus excommunicatus, non adest ratio, cur Petrus anxius sit, an possit apud ipsum confiteri nec ne. Pro tali confessione sufficit Petro omnis causa rationabilis.

V. Maior difficultas vero existit, si quaeris an Petrus debeat Titum Episcopo denuntiare?

Resp. Casus, in quibus persona privata obligata sit ad denuntiationem clerici faciendam, in Codice taxative enumerantur; sic iudicialiter denuntiandi sunt: confessarii sollicitantes (Can. 904); clerici et religiosi nomen dantes sectae massonicae aliisque similibus associationibus (Can. 2336, § 2). Cum de crimine simoniae hoc in contextu Codex taceat, clarum est Petrum ad denuntiationem faciendam iuridice minime teneri.

Quaeri vero potest, an teneatur ethice ad talem denuntiationem; aliis verbis: non ex lege ecclesiastica, sed ex ipsa naturali lege?

Hic distinguas oportet:

a) vel Titus »parochus«, quantumvis simoniacus, tamen officio suo quoad substantiam bene fungitur, vel ita vivit, ut ex eius agendi ratione immineat publicum malum.

Si primum, tunc Petrus potest (sed non tenetur) eum denuntiare, et quidem (licet nullum damnum sibi illatum fuerit) ex studio iustitiae (Can. 1935 § 1). Si secundum, tunc tenetur ratione boni communis et ad avertendum religionis periculum (Can. 1935 § 2).

4.

NAŠE KONFERENCE L. 1923.

I.

O pastoralnih konferencah, ki naj se vrše vsako leto večkrat, določuje naš novi zakonik Can. 131. § 1. Zaradi sestankov duhovniške Sodalitatis Ss. Cordis Jesu smo v naši škofiji določili, da naj se vsako leto opravi dve dušnopastirski konferenci, pomladanska in jesenska.

Kdo naj pripravi pismene odgovore? Vsi duhovni pastirji in veroučitelji, ki so triletno izpite že izvršili, morajo naslednjih 6 let za vsako konferenco izdelati pismo vprašanje in rešiti dotično moralno nalogo. Posvečeni l. 1918 so dovršili triletno izpite l. 1921; zato so bili zavezani za pismene odgovore že lani l. 1922 in ostanejo zavezani do vključno l. 1927. Posvečeni v l. 1919 so triletno izpite dovršili l. 1922; zato so za pismene izdelke zavezani od l. 1923 do l. 1928 vključno. Posvečeni l. 1920 bodo dotične izpite dokončali letos in bodo za pismene dogovore na pastoralnih konferencah zavezani od l. 1924 do l. 1929. Tako natančno določujem, da ne bo zmešnjav in bodo dolžnosti jasne.

Kdo se mora pastoralnih konferenc udeležiti? Can. 131 § 3. to natančno določuje. Po tej zapovedi se morajo konferenc udeležiti »tum omnes sacerdotes saeculares, tum religiosi licet exempti curam animarum habentes et etiam, si collatio in eorum domibus non habeatur, alii religiosi, qui facultatem audiendi confessiones ab Ordinario obtinuerunt.« Besedilo je jasno. Zavezani so torej a) vsi svetovni duhovniki, tudi upokojeanci, ako še kaj spovedujejo in pridigujejo. Izvzamem gg. vseučiliščne profesorje. Bilo bi pa koristno za udeležence, ko bi iz ljubezni do stvari same profesorji moralke in pastoralke prišli na shod in bi ostalim sobratom s poukom pomagali. Dalje so b) dolžni priti vsi redovniki, etiam exempti, ki imajo duhovno pastirstvo, ki so kot župni upravitelji, vikarji ali kaplani na župnijah in c) sploh vsi redovniki, ki so pooblaščen za spovedovanje, pa ne bi doma imeli moralnih konferenc.

Kako se konference vrše, določujem, kakor sem naznanil v Škofijskem listu l. 1918 str. 63.

II.

V sporazumu z gg. vseučiliščnimi profesorji določim za pastoralne konference v tekočem letu sledeča vprašanja:

a) Za pomladansko konferenco:

1. Avtonomija katoliške Cerkve v naši državi (pojem, dobre in zle posledice).

2. Casus moralis:

Albertus, vir valde strenuus et satis dives, omnes pauperes eleemosynam petentes indiscriminatim repellit dicens veros pauperes minime existere, sed omnes propter solam pigritiam bonis materialibus carere. Quodsi quis laboraverit (ait), iam habebit unde vivat, quemadmodum et Apostolus in »labore et in fatigatione« (II Tim. 3, 8) operatus sit; si quis vero non vult operari, neque manducet (ibid. 10); homini eum in finem a Creatore manus datas esse, ut eis victum quotidianum sibi acquirat. Artes liberales et studia tamquam res superfluas et nullum lucrum afferentes despiciit, vitam contemplativam, quasi homine indignam et ordini sociali nocivam reprobavit.

Iunius econtra autumnat in paradiso terrestri laborem prorsus ignotum fuisse, post peccatum vero homines fortiores bona naturae usurpavisse, quo enatum sit discrimen inter divites et pauperes. Quia vero natura sit omnium et non divitum tantum, horum officium esse pauperibus necessaria tribuere. Quodsi quis dives huic officio deest, Iunius clam e bonis eius tantum surripit, quantum sibi titulo eleemosynae competere iudicat. Sic argumentans laete vivit quasi in paradiso terrestri et se totum desidia tradit.

Quaeritur:

I^o. Quid sit eleemosyna et qua virtute praecepta?

Unde, quanta et cui sit danda?

Num fictus pauper fiat dominus eleemosynae?

An liceat eam occulte sibi arrogare?

II°. Quid sit labor et quomodo distinguatur?

An existat praeceptum laboris?

Sitne labor unicus titulus acquisitivus dominii?

III°. Et quid ad casum?

b) Za jesensko konferenco:

1. Ali naj dušni pastir goji in pospešuje dramatične predstave na društvenih odrih po deželi?

2. Casus moralis:

Caius media nocte rumore quodam expergefactus animadvertit in cubili suo hominem quandam versari. Perterritus statim arripit arma, quae explodit versus locum, ex quo rumorem percipit et ignotum advenam gravi afficit vulnere. Luce facta attonitus videt vulneratum esse suum fratrem, qui praeter expectationem ex itinere reversus valde silentiose cubile ingressus fuerat, ne Caium suscicaret.

Idem Caius alia vice inimicum, qui eum iniuria verbali affecerat, publice percutit asserens se ita tantum honorem suum recuperare posse: qua agendi ratione magnum scandalum praebuit.

Quo possit militiam effugere, se mutilat; atque matrimonium contracturus, ad vitandam conceptionem sponsam iubet operationem, quae Porrensis dicitur, subire.

Quaeritur:

1°. Quando sit licita occisio aggressoris?

Quid sit moderamen inculpatae tutelae?

2°. Quid sit scandalum? Eius malitia.

Regulae de permissione scandalii.

3°. An sit licita mutilatio suipsius?

Quid de operatione Porrensi?

An sit validum matrimonium cum muliere, cuius ovaria sunt excisa?

4°. Quid ad casum?

III.

Lani l. 1922 je bila poučna in živahna razprava na konferenci gg. dekanov v škofijski palači. Žal, da je bila tvarina preobilna in nismo mogli vse obdelati. S tega razloga določim za letos to-le tvarino:

1. Razmerje med župniki in kaplani; pomanjkljivosti in nasveti za ureditev po splošno cerkvenih in posebnih škofijskih postavah.

2. Katere necerkvene splošne organizacije so po zahtevah časa najbolj potrebne in koristne? Kako naj se vodijo, da bodo dosegle svoj namen?

3. Nasveti, katere tvarine naj bi prihodnja sinoda (skoraj gotovo v 1924) najbolj temeljito obravnavala?

Konferenco gg. dekanov in arhidijakonov sklicujem za sredo po veliki noči dne 4. aprila ob desetih v škofijsko palačo.

IV.

Prekoristne konference »Sodalitatis Ss. Cordis Jesu« naj se vrše, kakor do sedaj.

V Ljubljani, dne 18. januarja 1923.

† Anton Bonaventura,
škof.

5.

TVARINA ZA IZPITE V SMISLU KAN. 130.

Kanon je gospodom poznan. Namen mu je, da bi bili mladi gospodje prisiljeni, vsaj prva leta po izvršenih bogoslovnih naukah dotično tvarino še enkrat predelati. Gotovo jo bodo sedaj bolj globoko razumeli in tudi več sladkega užitka okusili. Primorani bodo tudi, da ne bodo opustili trajnega dušnega, resnega, napornega dela, pa ostali vedno sveži, sposobni za globoko premišljevanje in za temeljito presojevanje vseh prevažnih dogodkov naših dni. Obvarovali se bodo preškodljive površnosti in sramotne lahkomišljenosti v vsem govorjenju, občeivanju in delovanju.

Ker pa do sedaj nekateri gospodje teh prepotrebnih študij niso zadostno uvaževali, sem po predlogu gg. profesorjev primoran določiti: Kdor pri izpitu ne dobi vsaj reda »dobro«, bo moral iz iste tvarine izpit po dovršenih triletnih izpiti ponoviti in se do tedaj ne bo mogel javiti za župni konkurzni izpit.

Za letos se za izpite določuje sledeča tvarina:

I.

Iz moralne teologije: De legibus; de peccatis; de quarto, quinto, sexto decalogi praecepto. (Noldin.)

Iz pastoralnega bogoslovja: Vsa tvarina o sv. zakramentih in o sv. maši.

Iz kanonskega prava: De matrimonio (can. 1019—1143; 1960—1992); de beneficiis et administratione bonorum ecclesiasticorum (can. 1409—1551).

II.

Iz osnovnega bogoslovja: De divina institutione Ecclesiae, hierarchiae, primatus; de notis Ecclesiae.

Iz dogmatike: de actu fidei eiusque proprietatibus; de necessitate gratiae actualis, eius relatione ad naturam, de dispensatione eius, de iustificationis natura et effectibus formalibus gratiae sanctificantis; de visione beatifica; de munere sacerdotali Christi; de sacrificio Missae, quod verum sacrificium sit et propitiatorium pro vivis atque defunctis.

III.

Iz biblične vede. Novi zakon: Matejev evangelij (uvodna vprašanja in eksegeza); listi sv. Pavla iz ujetništva (uvod in eksegeza).

Stari zakon: Uvodna vprašanja o pentatevhu; vsebinski pregled preroka Izaija; eksegeza psalmov 11—20 po vulgati.

Izpiti se bodo za vse tri letnike vršili v torek 4. septembra v škof. duhovskem semenišču.

Gospodje! Z obzirom na Vašo zaposlenost je tvarina precej omejena. Navadite se, da vsak dan ali skoraj vsak dan določeno tvarino vsaj eno uro zapored čitate, se morda o njej razgovarjate, pa Vas bo močno veselila. V mesecih julij in avgust jo boste lahko ponovili, jo temeljito razumeli in si jo zares osvojili.

† Anton Bonaventura,

škof.

6.

BIRMOVANJE IN KANONIČNA VIZITACIJA V L. 1923.

Za birmovanje in kanonično vizitacijo pridejo v letu 1923 na vrsto dekanije: Leskovec, Litija, Radovljica, Kočevje.

Zavoljo raznih svetkovanj ne morem že danes natančno določiti dotičnih dni za razne župnije. Le na splošno sem si ta-le red določil:

Birmovanje začnem drugo nedeljo po veliki noči. Začel bom v dekaniji Leskovec in Litija. V teh dveh bom vse delo izvršil do binkošti. V začetku junija, namreč drugo nedeljo po binkošti, začnem birmovanje v dekaniji Kočevje in ga nadaljujem v dekaniji Radovljica, toda letos samo v 13 župnijah na levem bregu Save. Točen raspored bom že v pravem času naznannil.

Dodam, da bo bolj na jesen kanonična vizitacija v vseh župnijah mesta Ljubljana.

† Anton Bonaventura,

škof.

7.

„DRUŠTVO ZA VARSTVO VAJENCEV“ V LJUBLJANI.

Ministrstvo za socialno politiko je izdalo knjigo »Vzgoja in zaščita obrtnega in industrijskega naraščaja«, ki jo je spisal bivši načelnik »središnje inspekcije rada«, inž. M. A. Štebi. V četrtem oddelku knjige, str. 41—53, popisuje poročevalec današnje »ustanove za vajeniško nego v državi«. Glede Slovenije pravi: »Mnenja sem, da je v Sloveniji edino »Društvo za varstvo vajencev« v Ljubljani, ki se je do danes resno bavilo z nego in skrbstvom vajencev. Društvo vrši v prvem redu vzgojno delo in le, kolikor mu pripuščajo skromni dohodki, nudi tudi materialno pomoč. Društvo vzdržuje dve ustanovi:

1. Vajeniško zavetišče, ki ima namen, podajati vajencem v prostem času (ob večerih in nedeljah) vzpodbudno opravilo, pospeševati njihovo splošno in нравno izobrazbo, vzbujati veselje do obrtnega poklica in zavest do stečenih pravic in dolžnosti. To skuša doseči s poučnimi predavanji, vajami v govorništvu, petjem in tamburanjem, telovadbo, strokovnimi poučnimi tečaji, s poučnimi ekskurzijami, z gojenjem varčnosti in zabavnimi prireditvami. Stroški vajeniškega zavetišča so znašali v pretečenem letu 18.900 kron.

2. Vajeniški internat, ustanova društva, kjer imajo siromašni vajenci tudi popolno oskrbo s stanovanjem in hrano. Internat je v najetih prostorih Rokodelskega doma in je provizoričnega značaja. V njem je prostora za 40 vajencev. Poleg telesne oskrbe so gojenci vajeniškega internata deležni vseh zabavnih in izobraževalnih prireditev prej imenovanega vajeniškega zavetišča. Pouka se udeležujejo obojni gojenci skupno. Društvo vzdržuje najtesnejše zveze z delodajalci, pri katerih so vajenci internata nastavljeni, in strogo nadzoruje njihovo pravilno zaposlenje in нравno vedenje izven delavnice. Stroški vajeniškega zavetišča so znašali v preteklem letu 250.000 kron.«

Poročevalec zaključuje svoje poročilo c »Društvu za varstvo vajencev« v Ljubljani z besedami: »To društvo bi zaslužilo, da se vsestransko podpira in da ono raztegne svoj delokrog po vsej Sloveniji s pomočjo večjega števila članstva in z izdatnejšimi podporami od merodajnih strani.«

Z ozirom na to poročilo priporoča ordinariat društvo vsestranskemu uvaževanju gospodov dušnih pastirjev tako glede podpor kakor tudi glede skrbi za dečke in mladeniče, ki bi prihajali z dežele v mesto učiti se raznih obrti.

8.

RAZNE OPOMNJE.

Mladeniči vojaki. Ker se bliža čas poziva rekrutov v kadersko službo in bodo mnogi mladeniči prišli v mesta, kjer ni nobene katoliške cerkve in za celo divizijo samo eden vojni svečenik, se gg. dušni pastirji opozarjajo na škofijska navodila glede skrbi za vojaške novince (Škof. list 1921, str. 42). Zlasti naj se poskrbi,

1. da vsi dotični mladeniči opravijo glede na fakulteto, objavljeno v Škof. listu 1920, str. 93, velikonočno spoved še doma (do 15. febr.);

2. da vzamejo s seboj v vojno službo molitvenik, rožnivenec, katekizem in še kako drugo nabožno knjigo.

Škofijski list. Naročnina za Škofijski list 1923 znaša Din 30.—. Za poravnavo naročnine je pridejana tej številki lista položnica.

Škofijskega direktorija za l. 1923 je ostalo še precej izvodov, ker se ga je letos 100 izvodov več natisnilo. Da ne bo ordinariat imel izgube, se župni uradi vabijo, naj naroče za podružnice, kjer je večkrat sv. maša, direktorij. Lani se v tem oziru ni moglo postreči, ker je naklad pošel.

Consignatio fectorum suppressorum za l. 1923 je priložena tej številki lista.

Položnice. Ko naročajo župni uradi položnice, naj pridenejo hkrati znesek zanje (10 položnic Din 2.50), najbolje v poštnih znamkah.

Formularjev za nove oficije je doslej pri ordinariatu prav malo naročenih. Ker so tiskovine zdaj drage, jih ordinariat ne more v približnem večjem številu naročiti, ampak je treba vedeti za določeno število izvodov. Župni uradi, ki torej žele, da prejmejo od ordinariata formularje, naj po dekanijskih uradih čim prej semkaj naznaniijo, koliko izvodov potrebujejo.

9.

ŠKOFIJSKA KRONIKA.

Podeljena je župnija Tomišelj Francu Zajcu, župnemu upravitelju v Beli peči.

Za ekskurendo-upravitelja župnije Koprivnik je imenovan Franc Presetnik, kaplan v Srednji vasi v Bohinju.

Premeščena sta bila: Jožef Kastelic, kaplan na Koroški Beli, za župnega upravitelja pri Sv. Križu nad Jesenicami; kaplan Jožef Klemenčič z Dobrove na Koroško Belo.

Nameščen je bil novomašnik (posvečen 7. jan. 1923) Vladimir Globočnik za kaplana pri Sv. Trojici v Tržišču.

Ordinacije. Dne 6. januarja je delil g. knezoškof bogoslovcem tonzuro in nižje redove.

Prejeli so: **Tonzuro:** a) iz ljublj. škofije: Bergant Janez iz Komende, Fajdiga Viljem iz Radovljice, Grims Stanko iz Škofje Loke, Mali Gregor iz Sel pri Kamniku, Mozetič Franc iz Ljubljane, Nahtigal Franc iz Žužemberka, Odar Alojzij iz Boh. Srednje vasi, Rozman Jožef iz Mirne peči, Švelc Anton iz Kranja;

b) iz splitske škofije: Aljinović Feliks iz Žrnovnice. — Fr. Ladislav Pintar, fr. Aleksander Urankar, fr. Krescencij Drljič O. F. M.

Ostiatariat in lektorat: a) iz ljublj. škofije: Brandstätter Jakob iz Forest City Pa., Amer., Cunder Viljem iz Ježice, Glinšek Franc iz Sv. Križa pri Kostanjevici, Jeraša Franc iz Sv. Lenarta, Krauland Jožef iz Stare Cerkve, Kristanc Leon iz Šenčurja pri Kranju, Lamovšek Matija iz Št. Ruperta, Okorn Janez iz Sv. Lenarta, Skebe Silvester iz Hinj, Slapšak Julij iz Leš, Studen Franc iz Trstenika, Šinkovec Stanko iz Ljubljane; b) iz dubrovniške škofije: Bučić Janez iz Blata; c) iz kotorske škofije: Ivanović Gracijan iz Dobrote, Janović Luka iz Bogdašića, Serventi Štefan iz Buenos Aires, Amer.; č) iz splitske škofije: Alajbeg Mladen iz Trogira, Coce Franc iz Trogira, Dagelić Matej iz Dolaca Donjega, Sandri Janez iz Splita; d) iz šibeniške škofije: Baranović Anton iz Šibenika in Pavić Feliks iz Tijesnega. — Fr. Gregor Recelj in fr. Stanislav Mali, oba O. Cist., fr. Salezij Glavnik in fr. Pacifik Cernuchy, oba O. F. M.; Alojzij Mlakar, Ignacij Slana, Jožef Godina, misijonske družbe sv. Vinc. P.; Jožef Tkalec in Franc Vogrinčič družbe salezijancev.

Eksorcistat in akolitat: Bartol Mirko iz Sodražice, Benedik Valentin iz Selc, Fister Franc iz Radovljice, Kreiner Jožef iz Stare Cerkve, Lončar Janez iz Horjulja, Miklavčič Maksimilijan iz Poljan nad Škofjo Loko, Pečnik Janez iz Škofje Loke, Sladič Janez iz Mirne, Štrus Janez iz Ljubljane, Tomc Matija iz Podzemlja. — Alojzij Mav misij. družbe sv. Vinc. P.

Umrla sta: Leopold Vuk, bisernomašnik goriške škofije dne 16. januarja 1923 v Stični v starosti 85 let; Janez Vidergar, župnik v pok., v Radomljah dne 20. januarja 1923. N. v m. p.

Škofijski ordinariat v Ljubljani, dne 26. januarja 1923.

Vsebina: 1. Prva enciklika papeža Pija XI. — 2. Duhovnikom. — 3. Pastoralne konference 1. 1922. — 4. Naše konference 1. 1923. — 5. Tvarina za izpite v smislu kan. 130. — 6. Birmovanje in kanonična vizitacija. — 7. „Društvo za varstvo vajencev“ v Ljubljani. — 8. Razne opomnje. — 9. Škofijska kronika.

Izdajatelj šk. ordinariat. — Odgovorni urednik Josip Dostal. — Natisnila Jugosl. tiskarna.